

Mål C-95/24 [Khuzdar]ⁱ**Begäran om förhandsavgörande****Datum för ingivande:**

6 februari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Corte di Appello di Napoli (Italien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

6 februari 2024

Part i brottmålet vid den nationella domstolen:

ATAU

BESLUT

om att hänskjuta en fråga till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande angående giltigheten och tolkningen av rättsakter som antagits av unionens institutioner

(artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt)

Corte di Appello di Napoli (Appellationsdomstolen i Neapel), sezione specializzata *ope legis* per le misure di prevenzione (den enligt lag (*ope legis*) specialiserade avdelningen för brottsförebyggande åtgärder, [utelämnas]

[utelämnas]

har i ett förfarande om en europeisk arresteringsorder enligt lag nr 69/05, vilken har utfärdats av Republiken Slovakien avseende

ATAU, [utelämnas]

med beaktande av europeisk arresteringsorder av den 5 oktober 2015 utfärdad av Distriktsdomstolen i Dunajska Streda (Slovakien) för verkställighet av fällande brottmålsdom nr 3T/219/2009 av den 23 augusti 2010, som vann laga kraft och blev verkställbar den 7 september 2010, vilken har meddelats i Slovakien mot den

ⁱ Målet har ett fiktivt namn. Det motsvarar inte det verkliga namnet på någon av parterna i förfarandet.

eftersökte, genom vilken han dömdes till ett straff på sammanlagt fem års fängelse, vilket ännu inte har verkställts,

[utelämnas] [det nationella förfarandet].

PÅPEKAT FÖLJANDE:

§ 1. Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

Medlemsstaten Slovakien utfärdade europeisk arresteringsorder av den 5 oktober 2015 för verkställighet av fällande brottmålsdom nr 3T/219/2009 av den 23 augusti 2010 som hade meddelats av Distriktsdomstolen i Dunajska Streda (Slovakien). Brottmålsdomen vann laga kraft den 7 september 2010 och blev verkställbar, gentemot den eftersökte ATAU (alias ATAU), som dömdes till ett straff på sammanlagt fem års fängelse, vilket ännu inte har verkställts. Den eftersökte påträffades av kriminalpolisen i Italien den 19 juni 2023 och anhölls följaktligen provisoriskt, och Corte di Appello har att pröva det överlämnande som Slovakien har begärt genom den europeiska arresteringsordern. Under förfarandet vid Corte di Appello förklarade och bevisade den eftersökte att han har varit faktiskt och lagligen bosatt i Italien i mer än fem år, och yrkade följaktligen att Corte di Appello skulle vägra att överlämna honom och besluta att det straff som han ådömts genom den slovakiska brottmålsdomen skulle verkställas i Italien, genom att erkänna den domen för verkställighet i Italien.

För att kunna pröva detta yrkande, som inte var uppenbart ogrundat, begärde Corte di Appello att Slovakien skulle fylla i intyget och ange de processuella garantier som den dömda personen omfattas av. Genom skrivelse av den 2 november 2023 svarade Distriktsdomstolen i Dunajska Streda att den dömda personen inte hade varit personligen närvarande vid den förhandling som ledde till den fällande domen mot honom. Han biträdades och företrädades dock av en advokat under förhandlingen. Vidare underrättades han aldrig om tiden och platsen för förhandlingen, men han hade vetskap om att ett brottmålsförfarande inletts mot honom eftersom han hade anhållits och häktats i Slovakien den 28 september 2009 för samma brott, varpå han frigavs den 15 december 2009 och placerades i ett flyktingläger i Slovakien. Den 31 december 2009 avvek han utan att återvända och utan att ange någon delgivningsadress, varför den slovakiska domstolen inte längre kunde påträffa honom eller delge honom kallelsen att inställa sig vid förhandlingen vid den domstolen. Av denna anledning hölls förhandlingen i den dömdes utevaro, eftersom han höll sig undan trots att han hade vetskap om förhandlingen, och förhandlingen genomfördes med en försvarsadvokat som biträde och företrädare och resulterade i den fällande domen på fem års fängelse.

Utan att någon närmare granskning har gjorts förefaller det inte, i detta skede, finnas några andra skäl för överlämnande, och Corte di Appello har därför att avgöra huruvida villkoren för att vägra överlämnande, såsom den eftersökte har

begärt, är uppfyllda innan den erkänner den fällande domen för att i Italien verkställa det femåriga fängelsestraff som den eftersökte har ådömts.

§ 2. Anförda nationella bestämmelser

I artikel 18 bis.2 i legge n. 69 del 22.4.2005 (Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri) (lag nr 69 av den 22 april 2005 om bestämmelser för att anpassa nationell rätt till rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna), i den lydelse som var gällande vid den relevanta tidpunkten (*ratione temporis*), föreskrivs att "[n]är den europeiska arresteringsordern har utfärdats för verkställighet av ett fängelsestraff eller en annan frihetsberövande åtgärd, får Corte di Appello vägra överlämnande av en italiensk medborgare eller en person som lagligen och faktiskt har varit bosatt eller uppehåller sig i Italien under en fortlöpande period av minst fem år ..., under förutsättning att Corte di Appello beslutar att straffet eller åtgärden i fråga ska verkställas i Italien i enlighet med dess nationella lagstiftning". När det gäller ATAU (alias ATAU) tycks det inte kunna uteslutas att de villkoren är uppfyllda, på grundval av handlingarna i målet.

Decreto legislativo n. 161 del 07.9.2010 (Disposizioni per conformare il diritto interno alla Decisione quadro 2008/909/GAI relativa all'applicazione del principio del reciproco riconoscimento alle sentenze penali che irrogano pene detentive o misure privative della libertà personale, ai fini della loro esecuzione nell'Unione Europea) (lagstiftningsdekret nr 161 av den 7 september 2010 om bestämmelser för att anpassa nationell rätt till rambeslut 2008/909/RIF om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen. I artikel 24 i detta lagstiftningsdekret föreskrivs att om Corte di Appello vägrar överlämnande som har begärts genom en europeisk arresteringsorder som grundar sig på en fällande brottmålsdom och beslutar att påföljden ska verkställas på italienskt territorium, ska den samtidigt erkänna den utländska fällande brottmålsdom som den europeiska arresteringsordern grundar sig på för verkställighet i Italien, om villkoren för detta är uppfyllda.

Enligt den italienska lagstiftningen ska Corte di Appello således, när den beslutar att vägra överlämnande och att den utländska fällande brottmålsdomen ska verkställas i Italien, erkänna den sistnämnda i enlighet med lagstiftningsdekret nr 161 av den 7 september 2010 men får endast göra detta om villkoren är uppfyllda.

I artikel 13 led i) i lagstiftningsdekret nr 161 av den 7 september 2010 [utelämnas] föreskrivs att "Corte di Appello ska vägra att erkänna den fällande domen i något av följande fall: ... i) när personen inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till det avgörande som ska verkställas, såvida det inte i

intyget anges att personen 1) i god tid antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för förhandlingen eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om detta, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om denna, och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen, eller 2) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud, som utsetts på egen hand eller ex officio och som personen faktiskt försvarades av vid förhandlingen, eller 3) efter att ha delgivits avgörandet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande med möjlighet att få delta i rättegången och få själva sakfrågan prövad på nytt även mot bakgrund av nytt bevismaterial, uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred avgörandet eller inte begärde förnyad prövning eller överklagande inom den tillämpliga tidsramen för detta”.

Såsom det har erinrats om ovan underrättades den eftersökte i förevarande fall aldrig om tiden och platsen för förhandlingen, såsom föreskrivs i punkt 1, och inte heller om den planerade förhandlingen, såsom föreskrivs i punkt 2, och han fick inte heller sådan information som avses i punkt 3. Slovakien har i själva verket meddelat att den eftersökte enbart hade vetskap om att ett brottmålsförfarande inletts, eftersom han hade anhållits och suttit häktad i tre månader före det att förhandlingen inleddes, och att han, efter det att han frigavs, hade hållit sig undan utan att lämna några som helst spår, varför det var omöjligt att underrätta honom om tid och plats för förhandlingen och om den omständigheten att avgörandet skulle meddelas även om han inte var personligen närvarande.

I förevarande fall kan Corte di Appello således inte vägra överlämnande och besluta att straffet ska verkställas i Italien, eftersom villkoren för att vägra erkännande av domen samtidigt är uppfyllda.

När det gäller de processuella garantierna i samband med en europeisk arresteringsorder föreskrivs däremot i artikel 1.1 bis i lag nr 69 av den 22 april 2005 [utelämnas], i den version som är tillämplig i tiden (*ratione temporis*), att ”[o]m en europeisk arresteringsorder har utfärdats i syfte att verkställa ett fängelsestraff eller en frihetsberövande åtgärd efter en förhandling där den berörda personen inte var personligen närvarande, ska den även innehålla uppgifter om minst ett av följande villkor: ... b) den berörda personen, i vetskap om den förhandling som rör honom eller henne, har vid den förhandling som ledde till nämnda beslut biträts av ett juridiskt ombud, som antingen har utsetts av den berörda personen själv eller ex officio”.

Den slutsatsen ska således dras att när den dömda personen har underrättats om att ett brottmålsförfarande inletts rörande honom eller henne och biträts av ett juridiskt ombud, får överlämnande ske för verkställighet av en europeisk arresteringsorder, medan det inte är tillåtet att erkänna domen i den verkställande staten.

Överlämnande på grundval av en europeisk arresteringsorder är nämligen tillåtet enbart på det villkoret att den dömda personen, biträdd av ett juridiskt ombud, har underrättats om att ett brottmålsförfarande inletts rörande honom eller henne. Domen får däremot erkännas i den verkställande staten under förutsättning att den dömda personen, biträdd av ett juridiskt ombud, har underrättats om tiden för förhandlingen.

Dessa regler innebär i förevarande fall att ATAU (alias ATAU) kan överlämnas till Slovakien, eftersom han biträdades av ett juridiskt ombud och underrättades om att ett brottmålsförfarande inletts. Trots han faktiskt har uppehållit sig i Italien i mer än fem år och har begärt att inte bli överlämnad, kan Italien dock inte vägra överlämnande och besluta att straffet ska verkställas i Italien, eftersom han inte har underrättats om tiden för förhandlingen.

Detta leder således till den paradoxala konsekvensen att den omständigheten att den processuella garanti som föreskrivs för den dömda personen i fråga om erkännande är mer långtgående än den processuella garanti som föreskrivs för den dömda personen i fråga om en europeisk arresteringsorder får negativa följder för den dömda personen snarare än att vara till dennes fördel.

I förevarande fall kan ATAU (alias ATAU) således inte bli föremål för ett beslut att vägra att överlämna honom på grund av att han faktiskt har uppehållit sig i Italien i fem år, eftersom den processuella garanti som Slovakien gett honom (information om att ett brottmålsförfarande inletts) paradoxalt nog är mindre långtgående än den garanti som föreskrivs för erkännande av domen (information om tiden för förhandlingen), vilken, om den hade getts honom, skulle medge verkställighet av straffet i Italien efter att överlämnande vägrats.

Den eftersökte går således miste om rätten att avtjäna straffet i den verkställande staten, inte eftersom vederbörande har erhållit en mer långtgående processuell garanti, utan paradoxalt nog eftersom han omfattas av en mindre långtgående processuell garanti, vilket därmed på ett otillbörligt sätt har lett till dubbel skada – först en förhandling i sin utvaro utan att ha underrättats om tiden för förhandlingen och sedan ett överlämnande till den dömande staten i stället för att avtjäna straffet i den verkställande staten, trots att de andra villkoren var uppfyllda.

Detta system leder dessutom till den paradoxala slutsatsen att samma fällande brottmålsdom inte kan erkännas i Italien för verkställighet, eftersom den processuella garanti som tillämpas (information om att ett brottmålsförfarande inletts) är mindre långtgående än den föreskrivna (information om tiden för förhandlingen), men medger överlämnande till den dömande staten för verkställighet. Inom det europeiska rättsliga området anses således samma dom inte uppfylla den processuella minimigarantin för att verkställighet ska medges, utan anses uppfylla den processuella minimigarantin för att medge överlämnande för verkställighet till samma dömande stat som har meddelat den domen och gett den dömda personen den mindre långtgående garantin.

Denna slutsats måste således jämföras med vad som anges i de unionsrättsliga bestämmelserna, för att det ska kunna bedömas huruvida tolkningen och giltigheten av unionsrätten medger att överlämnande får vägras, efter erkännande av domen för att straffet ska avtjänas i den verkställande staten, även när den processuella garanti som föreskrivs för erkännande av domen inte föreligger, utan den processuella garanti som föreskrivs för överlämnande på grundval av en europeisk arresteringsorder.

§ 3. Anförda unionsbestämmelser

I artikel 4 led 6 i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 (om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna) föreskrivs att den verkställande rättsliga myndigheten får vägra att verkställa en europeisk arresteringsorder om arresteringsordern har utfärdats för verkställighet av ett straff och den dömda personen är medborgare i den verkställande staten eller uppehåller sig eller är bosatt där, förutsatt att den verkställande staten åtar sig att själv verkställa detta straff enligt sin egen nationella lagstiftning.

I artikel 25 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 (om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen) föreskrivs att i de fall där den rättsliga myndigheten i den verkställande staten vägrar överlämnande i enlighet med artikel 4 led 6 i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 ska även bestämmelserna i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 gälla, i fråga om erkännande för verkställighet av påföljder.

I artikel 9.1 i) i rambeslut 2008/909/RIF [utelämnas] föreskrivs att ”[d]en behöriga myndigheten i den verkställande staten får vägra att erkänna domen och verkställa påföljden, om i) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 4 inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet, såvida det inte i intyget anges att personen, i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande statens nationella lagstiftning i) i god tid ... kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för [förhandlingen] ..., på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen, och underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen, eller ii) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen, eller iii) efter att ha delgivits avgörandet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt inklusive nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs, uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred avgörandet eller inte begärde förnyad prövning eller överklagande inom den tillämpliga tidsramen”.

I unionsrätten föreskrivs således uttryckligen att ett villkor för att en fällande brottmålsdom som har meddelats i den dömdes utvaro ska erkännas i den verkställande staten är att den dömda personen, biträdd av ett juridiskt ombud, åtminstone har informerats om tiden för förhandlingen. Detta är samma bestämmelse som i italiensk nationell rätt.

Skillnaden är att medan det i italiensk nationell rätt föreskrivs, såsom har angetts ovan, att den nationella domstolen i avsaknad av en sådan processuell garanti ”ska vägra erkännande”, medan det i unionsrätten föreskrivs att den verkställande statens domstol i ett sådant fall ”får vägra att erkänna” domen. Enligt den italienska lagstiftning som har anpassats till unionsrätten har Corte di Appello således en skyldighet att vägra erkännande, medan den enligt unionsrätten får men inte måste göra detta.

Denna skillnad är av väsentlig betydelse i förevarande mål. Enligt den till unionsrätten anpassade italienska lagstiftningen kan Corte di Appello nämligen inte erkänna domen för verkställighet i Italien, eftersom ATAU (alias ATAU) inte underrättades om tiden för förhandlingen, och Corte di Appello måste således överlämna honom till Slovakien även om han har rätt att avtjäna straffet i Italien och har ansökt om det. Enligt unionsrätten, som ligger till grund för den anpassade lagstiftningen, kan domstolen i den verkställande staten däremot skönsmässigt bedöma huruvida den utländska fällande brottmålsdomen ska erkännas eller inte och, om den erkänns, vägra överlämnande och besluta att straffet ska verkställas i Italien.

Det förefaller således som om den italienska lag som har anpassats till unionsrätten på området för erkännande av fällande brottmålsdomar, vare sig erkännandet är direkt eller sker genom en europeisk arresteringsorder, strider mot unionsrätten eftersom den föreskriver att det är obligatoriskt, och inte fakultativt, att vägra erkännande när de ovan angivna processuella minimigarantierna inte har iakttagits.

Det måste således klargöras huruvida tolkningen och giltigheten av unionsrätten medger detta.

Det är således nödvändigt att begära ett förhandsavgörande på grundval av artikel 267 FEUF.

§ 4. Fråga som har hänskjutits för förhandsavgörande

Europeiska unionens domstol ombeds klargöra huruvida

- artikel 4 led 6 i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002, jämförd med
- artiklarna 9.1 i) och 25 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008,

ska tolkas så, att

- 1) domstolen i den verkställande staten, som har att erkänna en utländsk fällande brottmålsdom som är verkställbar, har ett utrymme för skönsmässig bedömning, och inte någon skyldighet, att vägra att erkänna domen, när det framgår att den tilltalade, vid den förhandling som ledde till nämnda dom, inte gavs någon av de processuella garantier som föreskrivs i artikel 9.1 i) i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008, och
- 2) domstolen i den verkställande staten, som har att besluta om överlämnande på grundval av en europeisk arresteringsorder som har utfärdats för att verkställa en dom, när villkoren för att besluta om överlämnande av den dömda personen till den dömande staten och villkoren för att vägra detta och besluta om verkställighet av straffet i den verkställande staten samtidigt är uppfyllda, har befogenhet att vägra överlämnande, erkänna domen och besluta att domen ska verkställas på det egna territoriet även om den tilltalade, vid den förhandling som ledde till den erkända domen, inte gavs någon av de processuella garantier som föreskrivs i artikel 9.1 i) i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008?

[utelämnas] [upplysningar för kansliet]

Neapel [utelämnas]

[utelämnas]